

Considerații generale asupra transmiterii calității procesuale, situația procesuală a întrăinătorului și a succesorilor săi

General considerations on transfer of procedural standing, the procedural status of the transferor and his successors

Asist. univ. dr. **Andreea Marcela Praja (Herdean)***
Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad
Facultatea de Științe Juridice

Abstract

The transfer of procedural standing – must be analyzed in an article that will start from the analysis of the provisions of procedural law and their in-depth research.

In addition to the analysis of the relevant legal rules, we will proceed both to a research of the relevant doctrine and to a research of the case law of the courts, aiming to deal with the theoretical issues in close correlation with the solutions in the practice of the courts.

This article will be structured in two parts. The first part is intended to describe the general rules on the transfer of procedural standing from the perspective of the general rules.

The second part will present the procedural situation of the transferor and his successors.

Keywords: procedural quality; conditions for exercising civil action; transfer of legal standing.

Rezumat

Transmiterea calității procesuale – se impune a fi analizată în cadrul unei lucrări care va porni de la analiza dispozițiilor de drept procesual incidente și cercetarea acestora aprofundată.

Pe lângă analiza normelor de drept incidente, vom proceda atât la o cercetare a doctrinei relevante, cât și la o cercetare a jurisprudenței instanțelor de judecată, urmărind să tratăm problemele teoretice în strânsă corelație cu soluțiile din practica instanțelor de judecată.

Prezenta lucrare va fi structurată în două părți. Prima parte este menită să descrie regulile generale cu privire la transmiterea calității procesuale, din perspectiva regulilor generale.

Cea de-a doua parte va prezenta situația procesuală a întrăinătorului și a succesorilor săi.

Cuvinte-cheie: calitatea procesuală, condiții de exercitare ale acțiunii civile, transmiterea calității procesuale.

1. Preliminarii

Calitatea procesuală este o condiție care trebuie să existe pentru ca un subiect de drept să fie parte într-un proces civil.

Art. 36 C. pr. civ. arată în mod expres ce se înțelege prin calitate procesuală:

„Calitatea procesuală rezultă din identitatea dintre părți și subiectele raportului juridic litigios, astfel cum acesta este dedus judecății. Existența sau inexistența drepturilor și a obligațiilor afirmate constituie o chestiune de fond”.

* andreea.herdean93@e-uvt.ro.

Practic, calitatea procesuală (*Legitimitas ad causam*) presupune existența unei identități între persoana reclamantului și cel care se pretinde titular al dreptului subiectiv în raportul juridic dedus judecății și, pe de altă parte, între persoana pârâtului și cel obligat în același raport juridic¹.

2. Considerații generale asupra transmiterii calității procesuale

Potrivit art. 38 C. pr. civ.:

„Calitatea de parte se poate transmite legal sau convențional, ca urmare a transmisiunii, în condițiile legii, a drepturilor ori situațiilor juridice deduse judecății”.

Transmiterea calității părților decurge din schimbarea subiectelor raportului de drept substanțial dedus judecății și are ca efect, în plan procesual, transmiterea drepturilor și obligațiilor procesuale ale părții inițiale².

Practic, transmiterea calității procesuale are loc ca urmare a transmiterii drepturilor sau a obligațiilor ce formează conținutul raportului juridic litigios dedus judecății.

Însă, pentru a interveni această transmitere a calității procesuale, considerăm că este necesar ca transmiterea drepturilor sau a obligațiilor ce formează conținutul raportului juridic litigios dedus judecății să aibă loc în timp ce acțiunea civilă este pe rolul instanței.

În situația în care transmiterea drepturilor sau a obligațiilor ce formează conținutul raportului juridic litigios dedus judecății a intervenit anterior demarării litigiului iar acțiunea este formulată de către sau în contradictoriu cu antecesorul în drepturi, apreciem că acțiunea este formulată de către sau în contradictoriu cu o persoană care nu are calitate procesuală activă sau pasivă. În această situație nu mai intervine instituția juridică a transmiterii calității procesuale.

Pe de altă parte, în situația în care transmiterea drepturilor sau a obligațiilor ce formează conținutul raportului juridic litigios dedus judecății intervine în cursul executării silite, transmiterea calității procesuale nu mai interesează din punct de vedere al acțiunii civile în fața instanței, ci interesează din punct de vedere al executării silite, astfel cum vom prezenta în paragraful următor.

Mai exact, conform prevederilor art. 645 alin. (2) C. pr. civ.:

„Calitatea de creditor sau de debitor se poate transmite oricând în cursul executării silite, potrivit legii. În acest caz, actele de executare îndeplinite până la data transmiterii calității procesuale produc efecte, în condițiile legii, față de succesorii în drepturi ai creditorului sau ai debitorului, după caz”.

Revenind la transmiterea calității procesuale, aceasta se poate transmite pe parcursul derulării procesului civil, prin transmisiune legală sau convențională³.

În cazul persoanelor fizice, transmisiunea legală a calității procesuale operează în cazul succesiunii, moștenitorii acceptanți ai succesiunii preluând poziția procesuală a defunctului lor autor cu excepția cazurilor în care legea interzice în mod expres acest lucru⁴.

Astfel, dacă una dintre părțile raportului de drept substanțial dedus judecății a decedat pe parcursul procesului, în principiu, drepturile și obligațiile sale procesuale vor fi preluate de către moștenitorii acesteia, operând ca atare transmiterea calității procesuale.

În situația în care dovada îndeplinirii procedurii de citare cu una dintre părțile procesului este returnată la dosar cu mențiunea destinatar decedat iar la apelul părților nu răspunde nicio persoană, judecarea cauzei în lipsă fiind solicitată, în practică, s-a reținut că instanța va amâna cauza în scopul emiterii unei adrese către Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date sau către o altă instituție echivalentă, pentru a comunica dacă partea în cauză figurează în evidențele acesteia ca fiind decedată, simpla mențiune în acest sens inserată în cuprinsul citației nefiind suficientă pentru a constata suspendarea de drept a judecății cauzei⁵.

¹ V.M. Ciobanu, T.C. Briciu, C.C. Dinu, *Drept procesual civil*, Editura Național, București, 2013, p. 126.

² G. Boroi, O. Spineanu-Matei, A. Constanda ș.a., *Noul Cod de procedură civilă – comentariu pe articole*, ediția a II-a, Editura Hamangiu, București, 2016, p. 119.

³ C. Roșu, *Drept procesual civil. Partea generală*, Editura C.H. Beck, București, 2016, p. 43.

⁴ *Idem*, p. 44.

⁵ *Ibidem*.

Însă, în momentul în care una dintre părțile procesului a decedat, iar partea adversă a depus la dosar certificatul de deces, drepturile și obligațiile procesuale ale părții decedate, deși se transmit în mod automat odată cu dobândirea calității de moștenitor, nu vor fi exercitate imediat, respectiv asumate de către succesori întrucât, până la introducerea acestora în cauză, judecarea pricinii se suspendă de drept⁶.

Dar, am dori să subliniem faptul că avem posibilitatea să evităm suspendarea de drept a cauzei. Conform prevederilor art. 412 alin. (1) pct. 1 C. pr. civ. într-adevăr, judecarea cauzelor se suspendă de drept prin decesul uneia dintre părți, până la introducerea în cauză a moștenitorilor, în afară de cazul când partea interesată cere termen pentru introducerea în judecată a acestora.

Practic, în situația în care partea interesată solicită acordarea unui termen pentru introducerea în cauză a moștenitorilor, iar în termenul respectiv identifică și solicită introducerea în cauză a moștenitorilor părții decedate, moștenitorii sunt introduși în proces iar judecata continuă cu aceștia în calitate de parte.

Însă, considerăm că este necesar ca moștenitorii părții care a decedat pe parcursul litigiului să accepte moștenirea. În sistemul nostru de drept succesoral civil, calitatea de moștenitor nu se dobândește *ope legis*, fără să intervină voința succesibilului. Nimeni nu este obligat să accepte o moștenire care i se cuvine.

Moștenitorii care acceptă succesiunea preiau drepturile și obligațiile autorului lor și preiau și calitatea de parte în procesele purtate de acesta⁷.

Menționăm situații întâlnite în practică în care a intervenit decesul uneia dintre părți, s-a solicitat de către partea interesată introducerea în cauză a moștenitorului identificat iar moștenitorul a depus la dosar o declarație prin care a arătat faptul că renunță la moștenire. În atare situație, partea trebuie să identifice și să solicite introducerea în cauză a unui alt moștenitor care să accepte moștenirea, dacă există, sub sancțiunea suspendării cauzei.

Pe de altă parte, trecând peste aceste motive din doctrină, am identificat recent o soluție în jurisprudență potrivit căreia nu ar fi necesară dovada acceptării moștenirii.

Mai exact, instanța⁸ a reținut faptul că un moștenitor sezinar poate fi introdus în judecată în calitate de pârât, în ipoteza decesului părții pe parcursul procesului, chiar în lipsa emiterii certificatului de moștenitor sau de calitate de moștenitor ori a dovedirii acceptării moștenirii în orice mod, cu excepția celui care a renunțat la moștenire.

Apărarea referitoare la renunțarea la moștenire nu poate primi relevanță în situația în care declarația de renunțare nu a fost formulată în termenul de 1 an de acceptare a succesiunii, ci după împlinirea acestuia, în cursul judecății.

Pentru a pronunța această soluție, instanța a arătat că prin cererea de chemare în judecată înregistrată pe rolul Judecătoriei Brașov, reclamanta [...] a chemat în judecată pe pârâta [...], solicitând instanței să oblige pârâta la plata sumei de 8.433 lei reprezentând contravaloarea sumei achitate la Banca [...], la care se adaugă dobânda legală, cu cheltuieli de judecată.

Pârâta a decedat, la termenul din data de 19 noiembrie 2020 fiind introduși în cauză moștenitorii defunctei.

Prin sentința civilă nr. 895 din 9 februarie 2021, Judecătoria Brașov a admis cererea de chemare în judecată formulată de reclamanta [...] în contradictoriu cu pârâții [...], având ca obiect pretenții.

Au fost obligați pârâții la plata sumei de 8.433,41 lei – debit, la care se adaugă dobânda legală ce se va calcula de la data plății debitului achitat de reclamantă până la data plății efective. Au fost obligați pârâții și la plata sumei de 2.030 lei, reprezentând cheltuieli de judecată.

Prin decizia civilă nr. 612/AP din 12 mai 2022, Tribunalul Brașov a respins excepția lipsei calității procesuale pasive invocate de apelantul-pârât [...] și a respins apelul formulat de apelantul-pârât [...] în contradictoriu cu intimata-reclamantă [...] și intimata-pârât [...], împotriva sentinței civile nr. 895 din 9 februarie 2021 pronunțate de Judecătoria Brașov, pe care a menținut-o.

⁶ G. Boroi, O. Spineanu-Matei, A. Constanda ș.a, *Noul Cod de procedură civilă, op. cit.*, p. 122.

⁷ G. Durac, *Drept procesual civil*, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 131.

⁸ Decizia nr. 77/2023 pronunțată de Curtea de Apel Brașov, Secția civilă, publicată în C.M. Mocanu, C.M. Turcu, G.A. Nedelcu, *Drept procesual civil*, Editura Universul Juridic, București, 2023, p. 169.

De asemenea, s-a respins cererea formulată de intimata-reclamantă de obligare a apelantului-pârât [...] la plata cheltuielilor de judecată în apel, ca netemeinică.

Împotriva acestei decizii a formulat recurs pârâtul [...], solicitând admiterea recursului, casarea în tot a deciziei recurate, rejudecarea apelului, în sensul admiterii apelului, schimbării în tot a sentinței apelate și admiterii excepției lipsei calității procesuale pasive cu consecința respingerii acțiunii ca fiind formulată față de o persoană lipsită de calitate procesuală pasivă, cu cheltuieli de judecată.

Primul motiv de nelegalitate a deciziei recurate invocate de pârât vizează greșita soluționare a excepției lipsei calității procesuale pasive a recurentului-pârât în raport de acțiunea reclamantei, excepție procesuală invocată în fața instanței de apel. Astfel, s-a arătat că, pentru a figura ca parte în prezenta cauză și pentru a avea calitate procesuală pasivă, este necesar să existe o deplină identitate între recurent și cel obligat în prezentul raport juridic.

Al doilea motiv de nelegalitate îl constituie faptul că instanța de apel a arătat în considerentele deciziei recurate că: apelantul este fiul pârâtei defuncte [...] și nu s-a opus apărării formulate de intimată, care a susținut că el este cel care a locuit cu defuncta și care, după decesul acesteia, a rămas în locuință și a administrat bunurile din masa succesorală. Prin aceste acte și-a însușit calitatea de moștenitor.

S-a învederat instanței de judecată faptul că recurentul nu a făcut niciun act de acceptare tacită, întrucât mama acestuia, înainte de deces, respectiv în anul 2008, i-a donat recurentului imobilul înscris în C.F. nr. [...] a localității Sânpetru, astfel că, după decesul mamei, era firesc ca acesta să locuiască și să folosească imobilul în baza contractului de donație, situație în care este evident că nu mai avea de ce să dezbătă succesiunea pentru că nu mai existau alte bunuri.

Un ultim aspect de nelegalitate îl constituie interpretarea și aplicarea greșită a dispozițiilor art. 1.111 C. civ. care privesc declarația de neacceptare a succesiunii și nu declarația de renunțare, astfel cum a fost dată de recurent, instanța de apel considerând că nu sunt îndeplinite în cauză condițiile prevăzute la articolul menționat.

Analizând recursul formulat în raport cu motivele de recurs și actele dosarului, în baza art. 496 C. pr. civ., Curtea a constatat că este nefondat.

În primul rând, instanța de control judiciar a reținut că prezenta cale extraordinară de atac, potrivit art. 488 alin. (1) C. pr. civ., poate fi exercitată doar pentru motivele expres prevăzute de lege.

Recurentul invocă motivul de recurs prevăzut de dispozițiile art. 488 alin. (1) pct. 8 C. pr. civ., susținând că hotărârea recurată a fost dată cu încălcarea și aplicarea greșită a normelor de drept material, acesta criticând în esență greșita soluționare a excepției lipsei calității sale procesuale pasive pe care a invocat-o în apel, raportat la faptul că nu ar fi făcut acte de acceptare expresă sau tacită a moștenirii în termenul legal, mai mult chiar, a renunțat în mod expres la moștenire.

Prin raportare la motivele invocate, Curtea a reținut că instanța de apel a făcut o corectă interpretare și aplicare în speță a dispozițiilor legale incidente, în temeiul cărora a reținut că apelantul, în calitate de fiu al pârâtei, decedată în timpul procesului, are calitate procesuală pasivă în prezenta cauză.

Astfel, s-a reținut în speță că pârâta a decedat după înregistrarea acțiunii în fața primei instanțe, fiind introduși în cauză copiii pârâtei, respectiv recurentul și sora sa. Prin urmare, recurentul, în calitate de fiu al pârâtei, este, conform art. 1.126 C. civ., moștenitor sezinar, astfel că, potrivit art. 1.125 C. civ., pe lângă stăpânirea de fapt exercitată asupra patrimoniului succesoral, sezina îi conferă și dreptul de a administra patrimoniul și de a exercita drepturile și acțiunile defunctei.

Prevederile art. 1.127 C. civ. stabilesc că moștenitorii nesezinari dobândesc sezina numai prin eliberarea certificatului de moștenitor însă, cu efect retroactiv din ziua deschiderii moștenirii iar până la intrarea în stăpânirea de fapt a moștenirii, moștenitorul legal nesezinar nu poate fi urmărit în calitate de moștenitor.

Prin urmare, dacă un moștenitor nesezinar, în urma emiterii certificatului de moștenitor, poate avea calitate procesuală pasivă, pe cale de interpretare se deduce că și un moștenitor sezinar poate să figureze pe latura pasivă a raportului de drept procesual, neputându-se reține că art. 1.125 C. civ. ar putea exclude obligațiile defunctului. Astfel, sezina conferă funcția de reprezentare în justiție a intereselor succesiunii atât activ cât și pasiv.

Într-adevăr, conform art. 1.106 C. civ., invocat de recurent, ce reglementează dreptul succesibilului de a alege între consolidarea titlului de moștenitor prin acceptarea moștenirii și desființarea acestuia prin

renunțarea la moștenire, moștenitorul sezinar nu este obligat să accepte moștenirea, dreptul de opțiune succesorală având caracter potestativ.

În consecință, după aprecierea instanței de recurs, un moștenitor sezinar poate fi introdus în judecată în calitate de pârât, în ipoteza decesului părții pe parcursul procesului, chiar în lipsa emiterii certificatului de moștenitor sau de calitate de moștenitor ori a dovedirii acceptării moștenirii în orice mod, cu excepția celui care a renunțat la moștenire.

În speță, recurentul susține că a renunțat în mod expres la succesiune. Potrivit înscrisului autentic menționat, recurentul [...] a declarat în fața notarului public, la data de 1 februarie 2022, că „renunță în mod expres, în conformitate cu prevederile art. 1.100 C. civ. coroborate cu cele ale art. 1.120 C. civ. la succesiunea defunctei”, precum și faptul că „nu a făcut niciun act de acceptare tacită a succesiunii defunctei”.

Tribunalul a reținut că termenul de acceptare a succesiunii este de 1 an de la decesul antecesoarei, împlinindu-se la data de 31 decembrie 2020 și că respectiva declarație a fost formulată după pronunțarea sentinței și declararea căii de atac. Mai mult chiar, deși a invocat existența declarației de renunțare în cererea de apel, aceasta a fost dată doar la data de 1 februarie 2022, cu mult după înregistrarea apelului (10 iunie 2021).

Prin urmare, Curtea a reținut că, din moment ce declarația de renunțare nu a fost formulată în termenul de 1 an, de acceptare a succesiunii ci după împlinirea acestuia, în cursul judecării apelului din prezenta cauză, în condițiile în care apelul viza chiar calitatea sa procesual pasivă prin prisma calității de moștenitor, care era definitorie pentru a se reține că recurentul poate să figureze pe latura pasivă a procesului în care era chemat să răspundă pentru obligațiile defunctei, în mod corect tribunalul nu a dat relevanță mențiunii referitoare la renunțarea la moștenire.

Celelalte critici ce vizează considerentele instanței de apel referitoare la actele cu valoare de acceptare tacită nu au mai fost analizate, având în vedere cele reținute anterior, respectiv că un moștenitor sezinar poate fi introdus în judecată în calitate de pârât, chiar în lipsa dovedirii acceptării moștenirii în orice mod, cu excepția celui care a renunțat la moștenire.

Este o interpretare nouă și diferită față de doctrina relevantă în materie, rămânând să observăm ulterior care va fi și interpretarea altor instanțe de judecată în acest sens.

Însă, trecând mai departe, în situația în care nu există niciun succesibil cunoscut, având în vedere sancțiunile care intervin pentru nerespectarea obligației de introducere în cauză a moștenitorilor părții decedate, suspendarea cauzei și, ulterior, perimarea cererii de chemare în judecată, partea interesată poate solicita notarului public competent numirea unui curator special al moștenirii în conformitate cu prevederile art. 1.136 C. civ., pentru apărarea drepturilor unui alt moștenitor eventual.

Sunt situații în care legea nu permite preluarea de către moștenitori a locului persoanei decedate, deoarece este vorba de drepturi legate nemijlocit de persoană (drepturi cu caracter strict personal) sau dacă legea prevede o altă soluție în caz de deces al unei părți, de exemplu, dacă unul dintre soți decedează în timp ce procesul de divorț este pendinte, atunci căsătoria încetează prin deces, iar dosarul se va închide⁹.

Cu toate acestea, conform prevederilor art. 926 alin. (2) C. pr. civ., când cererea de divorț se întemeiază pe culpa pârâtului și reclamantul decedează în cursul procesului, lăsând moștenitori, aceștia vor putea continua acțiunea, pe care instanța o va admite numai dacă va constata culpa exclusivă a soțului pârât.

De asemenea, în conformitate cu art. 429 alin. (1) C. civ., acțiunea în tăgada paternității poate fi pornită de soțul mamei, de mamă, de tatăl biologic, precum și de copil, ea putând fi pornită sau, după caz, continuată și de moștenitorii acestora, în condițiile legii (dispoziții similare există și în privința acțiunii în stabilirea paternității copilului din afara căsătoriei și a acțiunii în stabilirea maternității)¹⁰.

Pe de altă parte, sunt situații în care acțiunea nu trece asupra moștenitorilor dar, dacă a fost pornită de titular, atunci ea poate fi continuată de moștenitorii acestuia, în alte cuvinte, în privința declanșării procesului, moștenitorii nu au calitate procesuală activă dar ar putea avea loc o transmisiune a calității

⁹ G. Boroi, M. Stancu, *Drept procesual civil*, ediția a 5-a, Editura Hamangiu, București, 2020, p. 51.

¹⁰ G. Boroi, O. Spineanu-Matei, A. Constanda, ș.a, *Noul Cod de procedură civilă, op. cit.*, p. 123.

procesuale active dacă procesul a fost declanșat de autorul lor (acțiunea în anularea căsătoriei, acțiunea de divorț întemeiată pe culpa pârâtului)¹¹.

În privința calității procesuale pasive, tot prin lege sunt stabilite cazuri în care acțiunea nu poate fi pornită direct împotriva moștenitorilor unei anumite persoane dar poate fi continuată împotriva acestora (acțiunea în revocarea donației pentru ingratitudine poate fi exercitată numai împotriva donatarului dar, dacă acesta decedează pe parcursul procesului, judecata va putea fi continuată împotriva moștenitorilor)¹².

În cazul persoanelor juridice, transmisiunea legală operează în cazul în care persoana juridică, parte în proces, este supusă reorganizării¹³.

Ca moduri de reorganizare, prin raportare la dispozițiile art. 233 alin. (1) C. civ., reorganizarea persoanei juridice se realizează prin: fuziune (absorbția unei persoane juridice de către o altă persoană juridică sau contopirea mai multor persoane juridice pentru a alcătui o persoană juridică nouă); divizare (totală – împărțirea întregului patrimoniu al unei persoane juridice între două sau mai multe persoane juridice care există deja sau care se înființează prin divizare – totală sau parțială – desprinderea unei părți din patrimoniul unei persoane juridice, care continuă să existe și transmiterea acestei părți către una sau mai multe persoane juridice care există sau care se înființează în acest mod); transformare (atunci când o persoană juridică, în cazurile prevăzute de lege, își încetează existența concomitent cu înființarea, în locul ei, a unei alte persoane juridice)¹⁴.

În cazul fuziunii, potrivit art. 235 C. civ., în ipoteza absorbției, drepturile și obligațiile persoanei juridice absorbite se transferă în patrimoniul persoanei juridice care o absoarbe, în timp ce, în ipoteza contopirii, drepturile și obligațiile persoanelor juridice contopite se transferă în patrimoniul persoanei juridice nou-înființate.

În ipoteza divizării, potrivit art. 238 C. civ., fiecare dintre persoanele juridice dobânditoare va răspunde pentru obligațiile legate de bunurile care formează obiectul drepturilor dobândite sau păstrate integral, precum și pentru celelalte obligații ale persoanei juridice divizate, proporțional cu valoarea drepturilor dobândite sau păstrate, socotite după scăderea obligațiilor menționate la începutul enumerării¹⁵.

Raportat la dispozițiile art. 239 C. civ., în caz de divizare, contractele se vor repartiza, cu respectarea prevederilor art. 206 alin. (2), art. 237 și art. 238 C. civ., astfel încât executarea fiecăruia dintre ele să se facă în întregime de către o singură persoană juridică dobânditoare, afară numai dacă aceasta nu este cu putință.

În cazul contractelor încheiate în considerarea calității persoanei juridice supuse reorganizării, acestea nu își încetează efectele, cu excepția cazului în care părțile au stipulat expres contrariul sau menținerea ori repartizarea contractului este condiționată de acordul părții interesate¹⁶.

Potrivit dispozițiilor art. 241 alin. (2) C. civ., în cazul transformării, drepturile și obligațiile persoanei juridice care și-a încetat existența se transferă în patrimoniul persoanei juridice nou-înființate, cu excepția cazului în care actul prin care s-a dispus transformarea prevede altfel.

În ceea ce privește data transmiterii drepturilor și obligațiilor, în conformitate cu dispozițiile art. 242 C. civ., în cazul reorganizării persoanelor juridice supuse înregistrării, transmiterea drepturilor și obligațiilor se realizează, atât între părți, cât și față de terți, numai prin înregistrarea operațiunii și de la data acesteia iar în privința celorlalte persoane juridice nesupuse înregistrării, transmiterea drepturilor și obligațiilor se realizează, atât între părți, cât și față de terți, numai de la data aprobării de către organul competent a inventarului, a bilanțului contabil întocmit în vederea predării-primirii, a evidenței și a repartizării tuturor contractelor în curs de executare, precum și a oricăror altor asemenea acte prevăzute de lege.

¹¹ G. Boroj, M. Stancu, *Drept procesual civil, op. cit.*, p. 51.

¹² *Ibidem*.

¹³ C. Roșu, *op. cit.*, p. 44.

¹⁴ G. Boroj, O. Spineanu-Matei, A. Constanda ș.a, *Noul Cod de procedură civilă, op. cit.*, p. 124.

¹⁵ *Idem*, p. 124.

¹⁶ *Ibidem*.

În conformitate cu alin. (3) ale aceluiași articol, în cazul bunurilor imobile ce fac obiectul transmisiunii, dreptul de proprietate și celelalte drepturi reale se dobândesc prin înscrierea în cartea funciară, în baza actului de reorganizare încheiat în formă autentică sau, după caz, a actului administrativ prin care s-a dispus reorganizarea, însoțit, în ambele situații, dacă este cazul, de certificatul de înregistrare a persoanei juridice nou-înființate¹⁷.

Spre exemplu, în cazul divizării totale a unei persoane juridice, parte într-un litigiu vizând executarea unui contract, ce a fost repartizat uneia dintre persoanele nou înființate, doar aceasta din urmă va avea calitatea de parte în proces iar nu și cealaltă societate rezultată din reorganizare¹⁸.

Transmiterea convențională intervine pe baza convenției dintre una din părțile procesului și o terță persoană, cum este cazul cesiunii de creanță, a preluării datoriei, dacă există consimțământul creditorului și a vânzării, schimbului sau donării bunului litigios¹⁹.

De asemenea, transmiterea convențională a calității de parte litigantă operează, în raporturile juridice reale, în temeiul aducerii ca aport a bunului litigios în cazul în care bunul trece în patrimoniul societății²⁰.

La fel ca și în dreptul substanțial, transmisiunea calității procesuale poate fi universală, cu titlu universal sau cu titlu particular.

Transmisiunea universală are loc în cazul moștenitorului legal unic și al legatarului universal, în caz de fuziune prin absorbție sau contopire sau ca urmare a transformării persoanei juridice. Transmisiunea cu titlu universal intervine în cazul succesiunii cu titlu universal, în caz de divizare totală sau parțială a persoanei juridice sau în cazul fiduciei. Transmisiunea cu titlu particular are loc când drepturile și obligațiile transmise privesc anumite bunuri determinate²¹.

Drepturile și obligațiile procesuale pot fi transmise oricând în cursul procesului, chiar și în etapa apelului sau a recursului, întrucât transmisiunea calității părților reprezintă o consecință a schimbărilor produse în conținutul raportului de drept substanțial, acestea nefiind limitate în timp²².

De asemenea, transmiterea calității părților poate avea loc numai în timpul desfășurării unui proces, eventuala schimbare a uneia dintre părțile raportului de drept substanțial intervenită anterior declanșării acestuia fiind de natură să atragă, cu titlu exemplificativ, lipsa capacității de folosință a pârâtului (pârât decedat anterior introducerii cererii) sau, după caz, a lipsei calității procesuale pasive (pârât cedent, cesiunea operând anterior introducerii cererii de chemare în judecată privind constatarea inexistenței dreptului de creanță), în situația în care cererea de chemare în judecată se formulează tot în contradictoriu cu partea inițială, reclamantul neținând cont de schimbarea operată în planul dreptului substanțial²³.

Spre exemplu, dacă o parte a unui act juridic a decedat anterior promovării de către cealaltă parte a acțiunii în declararea nulității actului iar acesta din urmă formulează cererea în contradictoriu cu partea decedată, instanța nu va lua act de transmiterea calității procesuale pasive și nu va introduce în cauză moștenitorii părții decedate ci, dimpotrivă, va admite excepția lipsei calității procesuale de folosință a pârâtului și va respinge acțiunea în consecință.

Reclamantul are însă posibilitatea, prin raportare la dispozițiile art. 204 alin. (1) C. pr. civ., să-și modifice cererea sub aspectul cadrului procesual pasiv până la primul termen la care va fi legal citat, când instanța va lua act de modificarea cererii de chemare în judecată și va amâna pricina în vederea comunicării cererii modificate pârâților (moștenitorii părții inițiale) în vederea formulării întâmpinării.

În acest ultim caz, instanța nu va lua act de transmisiunea calității procesuale pasive, întrucât aceasta nu a operat în timpul procesului, în schimb, va lua act de modificarea cererii sub aspectul cadrului

¹⁷ G. Boroș, O. Spineanu-Matei, A. Constanda, ș.a, *Noul Cod de procedură civilă, op. cit.*, p. 125.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ C. Roșu, *op. cit.*, p. 44.

²⁰ G. Boroș, O. Spineanu-Matei, A. Constanda, ș. a, *Noul Cod de procedură civilă, op. cit.*, p. 125.

²¹ C. Roșu, *op. cit.*, p. 44.

²² G. Boroș, O. Spineanu-Matei, A. Constanda, ș. a, *Noul Cod de procedură civilă, op. cit.*, p. 121.

²³ *Idem*, p. 122.

procesual pasiv, fiind investită cu soluționarea unei noi cereri din perspectiva menționată. În același context, instanța nu va invoca și nu va admite excepția lipsei capacității procesuale de folosință a pârâtului inițial, din moment ce acesta nu mai figurează în calitate de parte în proces²⁴.

Ca efecte, cel care dobândește calitatea procesuală ca efect al transmisiunii, preia procesul în starea în care se găsește în momentul în care a avut loc aceasta, actele procedurale îndeplinite de autorul său fiindu-i opozabile, urmând ca, pe viitor, toate actele de procedură să se îndeplinească și față de acesta.

Prin urmare, persoana căreia i s-a transmis calitatea de parte a autorului său nu poate solicita reaudierea unui martor, pentru singurul motiv că nu a participat la audierea martorului respectiv și nu a putut să-i pună întrebări, dacă o atare probă nu este impusă pentru justa soluționare a cauzei.

De asemenea, această persoană nu poate solicita readministrarea probei cu expertiza, pentru considerentul că nu a fost citat la fața locului, în condițiile în care autorul său a fost legal citat, proba fiind administrată anterior transmiterii calității procesuale²⁵.

În opinia noastră, aceste prevederi îi îngăduiesc persoanei căreia i s-a transmis calitatea de parte a autorului său drepturile procesuale de care ar fi beneficiat dacă era parte în litigiu de la început.

Practic, în situația în care antecesorul său a fost pasiv și nu a solicitat administrarea unor probe sau nu a invocat anumite excepții care au un termen limitat pentru invocare, succesorul astfel introdus în litigiu nu mai are posibilitatea să își exercite drepturile pe care antecesorul său a omis să le exercite.

Trecând peste cele două clasificări regăsite în cărțile de specialitate, ceea ce nu este însă analizat în doctrină este situația în care o societate este radiată.

În acest sens considerăm relevantă o soluție din jurisprudență analizată recent într-un articol de specialitate²⁶. În cadrul acestei decizii analizate s-a reținut faptul că, prin hotărârea instanței de fond, Judecătoria Cluj-Napoca a admis în parte acțiunea și a obligat pârâtul P.D.M. să plătească reclamantei suma de (...) cu titlu de daune-interese reprezentând contravaloarea a (...) mp de parchet paltin și dobânda legală aferentă, calculată de la data de (...), data introducerii cererii de chemare în judecată și până la plata efectivă și integrală.

Împotriva acestei hotărâri au declarat apel apelanta-reclamantă A.P. S.R.L. și apelantul-pârât P.D.M.

Instanța de apel a admis excepția lipsei capacității de folosință a apelantei A.P. S.R.L. și a anulat apelul declarat de apelanta A.P. S.R.L. în contradictoriu cu intimații P.D.M. și P.N.M.

De asemenea, a admis apelul declarat de apelantul P.D.M. împotriva hotărârii instanței de fond, pe care a schimbat-o în totalitate în sensul în care a admis excepția lipsei capacității de folosință a reclamantei A.P. S.R.L. și, în consecință, a anulat cererea de chemare în judecată formulată de reclamanta A.P. S.R.L.

Împotriva deciziei din apel au declarat recurs recurenții A.P. S.R.L., C.I.E. S.R.L., F.M. În recurs, instanța a respins cererea de introducere în cauză în recurs a recurenților F.M. și C.I.E. S.R.L., ca lipsită de obiect. A anulat recursul declarat de A.P. S.R.L., urmare a admiterii excepției lipsei capacității procesuale de folosință a acesteia.

De asemenea, instanța de recurs a admis recursul declarat de F.M. și C.I.E. S.R.L., în calitate de succesori cu titlu universal ai persoanei juridice radiate (A.P. S.R.L.), împotriva încheierii din (...), pronunțată de Tribunalul Specializat Cluj, pe care a casat-o în parte, în sensul că a admis cererea de introducere în cauză a lui F.M. și C.I.E. S.R.L., formulată în apel.

De asemenea, a admis recursul declarat de F.M. și C.I.E. S.R.L. împotriva deciziei civile din apel, pronunțată de Tribunalul Specializat Cluj, pe care a casat-o în parte, în ceea ce privește modul de soluționare a apelului declarat de pârâtul P.D.M. împotriva hotărârii de fond și a trimis cauza pentru rejudecarea acestuia Tribunalului Specializat Cluj, care se va pronunța în contradictoriu cu succesorii societății A.P. S.R.L., respectiv F.M. și C.I.E. S.R.L. Curtea a menținut dispozițiile privind anularea apelului declarat împotriva aceleiași hotărâri de către reclamanta A.P. S.R.L.

²⁴ G. Boroș, O. Spineanu-Matei, A. Constanda, ș. a, *Noul Cod de procedură civilă*, op. cit., p. 122.

²⁵ Idem, p. 126.

²⁶ D. A. Gidro, *Transmiterea calității procesuale în temeiul art. 38-39 din Codul de procedură civilă. Nerespectarea momentului de introducere în cauză. Consecințe*, publicat în Revista Dreptul nr. 11/2023.

Dosarul a fost ulterior înregistrat pe rolul Tribunalului Specializat Cluj în vederea soluționării apelului declarat de pârâțul P.D.M. împotriva sentinței civile pronunțate de Judecătoria Cluj-Napoca, în judecarea fondului cauzei.

Instanța de recurs și-a fundamentat admiterea recursului pe mai multe considerente.

În ceea ce privește fondul cauzei, se constată că lipsa capacității procesuale de folosință reprezintă o excepție de fond, peremptorie și absolută, ce poate fi invocată pe parcursul procesului de oricare dintre părți, de procuror sau de instanță din oficiu, în orice etapă procesuală. Capacitatea procesuală reprezintă aplicarea în plan procesual a capacității civile și se analizează și în acest domeniu sub două aspecte și anume: capacitatea procesuală de folosință și capacitatea procesuală de exercițiu.

Potrivit art. 35 C. civ., încetarea capacității de folosință a persoanei fizice are loc prin moarte iar potrivit art. 244 C. civ., încetarea capacității de folosință a persoanei juridice are loc „*prin constatarea ori declararea nulității, prin fuziune, divizare totală, transformare, dizolvare sau desființare ori printr-un alt mod prevăzut de actul constitutiv sau de lege*”.

Distincția între cele două categorii de subiecte procesuale nu ar trebui, în principiu, să ridice probleme în privința capacității procesuale de folosință, art. 56 C. pr. civ. fiind limpede în acest sens. Mai mult, oarecum firesc, art. 412 alin. (1) pct. 1 C. pr. civ. tratează numai încetarea capacității procesuale de folosință a persoanei fizice având în vedere că, în privința persoanei juridice, reglementările speciale în materie ar trebui să fie îndestulătoare.

Totodată, s-a observat că art. 412 alin. (1) pct. 5 și pct. 6 C. pr. civ. nu fac referire la pierderea capacității de folosință a persoanei juridice ci au în vedere strict identificarea persoanei ce are competența de a reprezenta persoana juridică, respectiv lichidatorul.

Astfel, decesul uneia dintre părți survenit după formularea cererii de chemare în judecată atrage o transmitere a calității procesuale potrivit dispozițiilor art. 38 C. pr. civ., pe care instanța o constată la momentul arătării moștenitorilor legali sau testamentari, transmiterea putând să fie precedată sau nu de suspendarea legală de drept a judecării.

Continuându-se raționamentul, s-a arătat însă că prevederile speciale în materie, adică Legea nr. 85/2014 și Legea nr. 31/1990 lasă o serie întreagă de ipoteze neacoperite.

Or, astfel cum în cazul decesului pârâtului persoană fizică în cursul judecării procesului legiuitorul a legat anumite consecințe procesuale de o asemenea împrejurare, nu este justificată rațiunea pentru care, în cazul persoanei juridice nu a mai existat o asemenea preocupare.

De aceea, ca soluție la situațiile astfel create, s-a propus apelarea la prevederile art. 5 alin. (3) C. pr. civ., conform căruia: „*în cazul în care o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității*”.

Plecând de la aceste considerații teoretice, Curtea a constatat că, dintr-un prim punct de vedere, primesc răspuns apărările intimatului conform cărora prevederile art. 38-39 C. pr. civ. nu sunt aplicabile în cauză deoarece ele privesc doar reorganizarea persoanei juridice sau transmisiunea convențională, respectiv actele de transmisiune cu titlu particular pentru cauză de moarte.

Apoi, pe un al doilea palier al analizei, Curtea a achiesat criticilor din recurs conform cărora problema capacității procesuale ține de validitatea cererii de chemare în judecată, motiv pentru care ea se analizează în raport de data formulării acesteia.

Curtea a considerat că este necesar a concluziona că, în situația în care capacitatea procesuală de folosință încetează pe parcursul judecării cererii, soluția prevăzută cu titlu de principiu, nu este aceea a anulării ei conform prevederilor art. 40 alin. (1) C. pr. civ., care se referă, de altfel, la cererile făcute de o persoană fără capacitate procesuală, ci aceea a temporizării procesului, într-o primă etapă, pentru introducerea în cauză a succesorilor iar dacă acest lucru nu se întâmplă, în ultimă instanță, intervine perimarea cererii.

Așa cum s-a mai arătat, regula care se desprinde din art. 412 alin. (1) pct. 1 C. pr. civ., poate fi aplicată și în cazul unui pârât persoană juridică, existent la data sesizării instanței dar radiat pe parcursul soluționării dosarului.

O atare interpretare prin analogie nu este interzisă atât timp cât legiuitorul nu a instituit în mod expres o excepție în cazul pârâților persoane juridice, fiind permisă de art. 5 alin. (3) C. pr. civ., potrivit căreia atunci când există dispoziții legale privitoare la situații asemănătoare acestea vor fi avute în vedere în lipsa unor prevederi speciale.

Ca atare, Curtea a apreciat că ceea ce se impune a fi verificat, în primul rând, este dacă la data formulării apelului societatea A.P. S.R.L. era sau nu în ființă, pentru a se putea decide dacă cererea de apel a fost valid formulată.

Din acest punct de vedere, nu se poate contesta legalitatea soluției din apel, privind anularea căii de atac formulate de persoana juridică radiată anterior declarării ei, fiind corect admisă excepția lipsei capacității procesuale de folosință.

Într-o astfel de situație, prevederile art. 40 alin. (1) C. pr. civ. sunt extrem de clare, sancțiunea fiind expres prevăzută și corect aplicată prin decizia atacată.

Din acest punct de vedere, apărările din întâmpinare, conform cărora culpa pentru modul în care a condus procesul aparține apelantei A.P. S.R.L. se impun a fi validate, pentru că nimic nu împiedica foștii asociați să declare apelul în calitate de succesori, aducând în discuție astfel o eventuală transmisiune a calității procesuale și incidența dispozițiilor prevăzute în art. 38-39 C. pr. civ.

Pe de altă parte, aceste carențe existente încă la momentul formulării cererii de apel, nu pot fi acoperite prin formularea, ulterior expirării termenului de 30 de zile, a cererii de introducere în cauză a foștilor asociați, nulitatea fiind una absolută și necondiționată.

Astfel, Curtea a constatat că ceea ce rămâne de analizat este legalitatea soluției date cu privire la cererea de introducere în cauză a foștilor asociați, respectiv la apelul declarat de pârât împotriva sentinței de la fond, chestiuni care sunt de altfel strâns legate, o eventuală constituire nelegală a cadrului procesual, urmare a soluției din încheiere, având certe repercusiuni cu privire la legalitatea deciziei.

În acest context, Curtea a constatat că nu se poate contesta faptul că în sfera succesorilor universali se includ și asociații societății, pentru aceștia fiind instituită procedura transferului bunurilor din patrimoniu, conform art. 235 din Legea nr. 31/1990. Ca atare, admiterea cererii de introducere în cauză se impunea cel puțin pentru a asigura opozabilitatea hotărârii.

Curtea a indicat în cele ce preced că dispozițiile art. 38 C. pr. civ. sunt incidente și unui pârât persoană juridică, textul nedistingând în funcție de calitatea părții.

Radierea persoanei juridice din Registrul Comerțului reprezintă ultima etapă din procedura încetării funcționării societății, efectul imediat al radierii fiind reprezentat de dispariția societății ca subiect de drept.

Însă, acest lucru nu poate echivala cu pierderea dreptului subiectiv la despăgubiri, recunoscut de o instanță judecătorească ce a judecat ca primă instanță, dreptul de proprietate sau de creanță, după caz, și, în consecință, calitatea procesuală putând fi transmisă, în condițiile legii, asociaților sau altor persoane desemnate de această societate.

În acest sens sunt și dispozițiile art. 235 alin. (3) și (4) din Legea nr. 31/1990 republicată, conform cărora transmiterea dreptului de proprietate asupra bunurilor rămase după plata creditorilor are loc la data radierii societății din Registrul comerțului.

Totodată, potrivit art. 260 alin. (11) din Legea nr. 31/1990, *„Bunurile rămase din patrimoniul societății radiate din registrul comerțului, în condițiile prezentului articol, revin acționarilor/asociaților, în condițiile legii”*.

După cum s-a pronunțat și Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia Secției a II-a civile nr. 314 din 11 februarie 2021: în caz contrar, dacă s-ar accepta teza instanței de apel, aplicând un raționament prin analogie, s-ar putea considera că o persoană fizică ce decedează pe parcursul soluționării cauzei și-ar pierde drepturile de proprietate sau pe cele de creanță existente în patrimoniul său și eventual recunoscute, ca și cum nu le-ar fi avut, neputând transmite calitatea sa procesuală eventualilor succesori, fiind anihilată în acest mod însăși instituția moștenirii.

În acest context, este de menționat că prin raportul de lichidare și prin rezoluția ORC de radiere a reclamantei nr. (...) se menționează faptul că bunurile rămase după societatea A.P. S.R.L. revin asociaților iar noțiunea de bun cuprinde și drepturile de creanță ale societății, chiar și pe cele eventuale, sub condiție etc.

Toate aceste argumente atestă nelegalitatea soluției de respingere a cererii de introducere în cauză a succesorilor reclamantei A.P. S.R.L., respectiv F.M. și C.I.E. S.R.L., care s-au prevalat de faptul că au preluat drepturile și obligațiile societății, conform prevederilor art. 38 C. pr. civ., fiind incidente prevederile art. 488 alin. (1) pct. 5 și 8 C. pr. civ.

Pe de altă parte, Curtea a apreciat că este de văzut dacă aserțiunea conform căreia dispozițiile art. 38-39 C. pr. civ. condiționează introducerea în cauză a succesorilor de un anumit moment procesual, de exemplu, până la soluționarea cauzei în fond, însă acest aspect nu influențează modul de soluționare a cererii de introducere în cauză, deoarece succesorii au ieșit din pasivitatea ce le este imputată de tribunal, manifestându-se activ și cerând să participe la proces.

Ca atare, cel puțin pentru etapa apelului, aspectul antamat de instanța de apel nu este relevant în sine, esențial fiind doar că exista o astfel de cerere de introducere în cauză, că ea era întemeiată și că pentru judecarea apelului declarat de pârât, cadrul procesual nu a fost legal constituit, soluția trebuind pronunțată în contradictoriu cu succesorii reclamantei.

O astfel de situație se impune a fi sancționată conform prevederilor art. 498 alin. (2) teza inițială C. pr. civ., prin casarea încheierii și a deciziei atacate și prin trimiterea cauzei spre rejudecarea apelului declarat de pârât întrucât, fie nu a fost realizată o judecată pe fond, fie, dacă se apreciază că judecarea fondului apelului a fost realizată în mod corect, aceasta nu a fost realizată în contradictoriu cu succesorii universali ai societății A.P. S.R.L.

Dacă este sau nu lovită de nulitate hotărârea instanței de fond și toate actele procedurale realizate ulterior este o discuție pe fondul cauzei ce trebuia să fie soluționată de către instanța de apel prin hotărâre, la fel cum trebuia soluționată și excepția lipsei capacității procesuale a reclamantei pentru judecata în fond, după introducerea în cauză a succesorilor universali.

Curtea a apreciat că, în rejudecare, ceea ce va trebui să stabilească instanța de apel este dacă excepția invocată din oficiu putea fi admisă, respectiv dacă neformularea unei cereri de introducere în cauză până la momentul închiderii cercetării judecătorești pentru judecata la fond putea fi sancționată prin admiterea excepției sau dacă atitudinea procesuală corectă era aceea a introducerii în cauză din oficiu a succesorilor, cu consecința continuării judecății față de aceștia, context în care rejudecarea fondului după anularea sentinței se va putea face în consecință, conform prevederilor art. 480 alin. (3) alin. (6) C. pr. civ.

În rejudecare, Tribunalul Specializat Cluj a statuat că, inclusiv în situația în care societatea A.P. S.R.L. a fost radiată din Registrul, drepturile și obligațiile procesuale pot fi transmise oricând în cursul procesului, indiferent de etapa procesuală, deci chiar și în etapa apelului, întrucât transmisiunea calității părților reprezintă o consecință a schimbărilor produse în conținutul raportului de drept substanțial, acestea nefiind limitate în timp.

Considerând în acest sens, ceea ce semnifică implicit că atitudinea procesuală corectă era a introducerii în cauză din oficiu a succesorilor cu consecința continuării judecății față de aceștia, instanța de recurs a statuat că în atare situație rejudecarea fondului după anularea sentinței se va putea face în consecință, conform art. 480 alin. (3) alin. (6) C. pr. civ.

Ținând seama de aceste dezlegări în drept și având în vedere faptul că aplicarea art. 480 alin. (3) C. pr. civ. se putea face doar în cazul în care fie apelantul prin cererea de apel, fie intimatul prin întâmpinare, ar fi solicitat trimiterea cauzei spre rejudecare, însă niciunul dintre aceștia nu au solicitat prin actele procedurale și la momentele procedurale reglementate de dispozițiile legale invocate mai sus, Tribunalul Specializat a apreciat că nu va putea adopta o atare soluție, contrar susținerilor părților exprimate oral la ultimul termen de judecată.

Intimații nu au solicitat trimiterea cauzei spre rejudecare prin cererea de introducere în cauză a celor doi asociați formulată la data de (...) și nici prin notele scrise depuse la (...) iar prin notele scrise depuse la data de (...) au menționat că nu identifică niciun temei legal pentru ca instanța de apel să anuleze hotărârea atacată și să trimită cauza spre rejudecare instanței de fond, solicitarea efectivă de trimitere a cauzei spre rejudecare fiind formulată doar în momentul acordării cuvântului în vederea combaterii căii de atac.

Mai mult, Tribunalul Specializat a apreciat că îndrumarea instanței de recurs este de anulare a sentinței și de soluționare a cererii de chemare în judecată, fiind astfel exclusă de plan soluția de anulare și trimitere spre rejudecare a cererii către instanța de fond.

Întrucât prima instanță a realizat o judecată pe fond fără constituirea cadrului procesual legal, soluția trebuind a fi pronunțată în contradictoriu cu succesorii reclamantei după cum a arătat instanța de recurs, devine incidență ipoteza reglementată de art. 480 alin. (6) C. pr. civ.

În atare condiții, Tribunalul Specializat a admis apelul declarat de apelantul P.D.M., a anulat sentința instanței de fond, a judecat cauza în fond, ținând seama de împrejurarea că intimații reclamantii nu au mai susținut obiecțiunile la expertiză și efectuarea unei contraexpertize iar apelantul nu a formulat obiecțiuni la expertiză.

Pe fondul apelului, apelantul a arătat că se impune anularea/modificarea în tot a hotărârii atacate pe de o parte, având în vedere tardivitatea formulării cererii de introducere în cauză a succesorilor intimatei A.P. S.R.L., aspect ce a fost tranșat deja, iar pe de altă parte, având în vedere inexistența creanței în patrimoniul persoanei juridice radiate și a imposibilității transmiterii acesteia succesorilor intimatei A.P. S.R.L.

Și acest ultim aspect a fost anterior soluționat, chiar prin decizia dată în recurs prin care s-a reținut că transmiterea calității s-a realizat în temeiul art. 235, art. 237 și art. 260 din Legea nr. 31/1990.

În continuare, Tribunalul Specializat a arătat că efectul transmiterii calității procesuale constă în faptul că cei care dobândesc calitatea procesuală preiau procesul în starea în care se găsește în momentul în care a avut loc aceasta.

Așa fiind, actele procesuale îndeplinite de autorul intimaților F.M. și C.I.E. S.R.L., și anume de către reclamanta A.P. S.R.L. le sunt pe deplin opozabile, urmând ca ulterior introducerii acestora în cauză toate actele de procedură să se îndeplinească și față de aceștia.

Prin urmare, actele procesuale îndeplinite de și față de societatea reclamantă în timpul ființării acesteia, în primul ciclu procesual, sunt opozabile succesorilor cu titlu universal și nu se impune anularea acestora.

În concluzie, Tribunalul Specializat, dând eficiență îndrumărilor instanței superioare, a admis apelul declarat de apelantul P.D.M. și, ținând seama de cele expuse în precedent, a anulat sentința instanței de fond, cu consecința analizării efective a tuturor pretențiilor reclamantilor din cererea de chemare în judecată și a apărărilor părților, cu luarea în considerare a motivelor de apel și a principiului *non reformatio in pejus*.

Apreciem corectă soluția instanței care lămurește această instituție și explică consecințele radierii unei societăți, problemă care nu este analizată în lucrările de specialitate din domeniul dreptului procesual civil.

În plus, apreciem lămuritoare opinia din literatura specialitate²⁷, cu privire la situația și calitatea procesuală a părților în situația radiere unei societăți, articol care analizează calitatea procesuală a persoanei juridice.

Mai exact, este analizată și comentată Decizia nr. 2 din 15 februarie 2016 privind reconstituirea vechimii în muncă/constatarea încadrării activității desfășurate în grupele I și/sau a II-a de muncă, în situația în care fostul angajator nu mai există, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii²⁸.

Instanța supremă a soluționat recursul în interesul legii privind reconstituirea vechimii în muncă/constatarea încadrării activității desfășurate în grupele I și/sau a II-a de muncă, în situația în care fostul angajator nu mai există.

²⁷ A. Speriusi-Vlad, C. Roșu, *Calitatea procesuală a persoanei juridice în procesul civil* publicat în Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, vol. 2/2022, p. 35.

²⁸ Decizia nr. 2 din 15 februarie 2016 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 263 din data de 07.04.2016.

Problematica supusă analizei pare una de nișă, chiar și în domeniul dreptului muncii, respectiv cea a reconstituirii vechimii în muncă și a constatării încadrării activității desfășurate în grupele I sau a II-a de muncă, în ipoteza în care fostul angajator nu mai există²⁹.

În realitate, însă, analiza instanței supreme prezintă un interes mult mai ridicat, deoarece tranșează, în mod argumentat, o chestiune de drept procesual civil, care ar putea fi subsumată ipotezei în care o persoană este nevoită să apeleze la serviciul public al justiției pentru tranșarea (remedierea sau clarificarea) unei situații juridice conflictuale, care are la bază un raport juridic de drept substanțial între reclamant și o altă persoană, care nu mai există (aceasta neavând niciun succesor), punându-se problema cu cine mai poate să se judece reclamantul³⁰.

Înalta Curte de Casație și Justiție oferă în acest Recurs în Interesul Legii un răspuns pentru o situație particulară, dar argumentele pe care se bazează par să constituie o formulă general valabilă într-o astfel de ipoteză pentru identificarea unei soluții³¹.

Astfel cum am arătat anterior și astfel cum se remarcă și în articolul citat, ipoteza care stă la baza cazului particular analizat prin Decizia nr. 2/2016 – cea a inexistenței uneia din părțile raportului juridic de drept substanțial, fiind vorba de inexistența angajatorului – nu este tranșată de legea procesual civilă, pentru că aparent, din perspectiva dreptului material, nu ar fi nevoie³².

Obligațiile se sting prin plată, iar atunci când nu se sting, se transmit succesorilor prin moștenire. Din această premisă enunțată, în mod voit, lacunar, rezultă, cel puțin aparent, că în orice situație în care titularul unui drept subiectiv dorește să-l valorifice pe plan procesual poate să o facă întotdeauna în contradictoriu cu subiectul pasiv al raportului de drept substanțial, respectiv cu succesorul acestuia³³.

Astfel cum în mod corect se arată, din punct de vedere procesual, această premisă este, dacă nu naivă, cel puțin scolastică, deoarece urmărește să scoată în evidență exclusiv principiile dreptului civil iar nu situațiile concrete întâlnite în practică.

Mai precis se pune problema calității procesuale pasive, având în vedere că debitorul din raportul de drept substanțial nu mai există din punct de vedere juridic³⁴.

În cazul particular analizat prin Decizia nr. 2/2016 instanța supremă reține „*chestiunile în discuție supun verificării un aspect procedural în categoriile de acțiuni amintite și anume cel al calității procesuale pasive în cazul în care angajatorul nu mai există din punct de vedere juridic*”.

Într-o primă etapă, instanța supremă a stabilit că dobândește calitate procesuală pasivă succesorul cu titlu particular căruia i se transmite obligația corelativă dreptului substanțial pe care reclamantul îl valorifică pe plan procesual.

Acest dicit al Înaltei Curți de Casație și Justiție este de la sine înțeles, pentru că succesorul universal, cu titlu universal sau cu titlu particular are vocația de a dobândi calitate procesuală, aspect avut în vedere inclusiv de noua legislație procesuală prin mecanismul art. 39 C. pr. civ.

Mai precis succesorii universali și cei cu titlu universal, sunt în realitate, după cum o arată și dispozițiile civile de drept material, continuatori ai personalității autorului lor, respectiv cel de la care au dobândit patrimoniul sau o fracțiune din acesta, inclusiv obligația corelativă dreptului substanțial pe care reclamantul îl valorifică pe plan procesual³⁵.

În acest sens, se impune a fi citat art. 953 C. civ., precum și art. 1282 alin. (1) C. civ. Succesorii universali sau cu titlu universal nu sunt terți propriu-zis față de raportul de drept procesual al autorului lor, încadrându-se în categoria terților aparenti, ai avânzilor cauză mai precis, astfel cum sunt ei amintiți cu ocazia studiului principiului relativității efectelor actului juridic civil³⁶.

²⁹ A. Speriusi-Vlad, C. Roșu, *Calitatea procesuală a persoanei juridice în procesul civil*, lucr. cit., p. 35.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*.

³² *Idem*, p. 36.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Idem*, p. 37.

În această calitate, actele procesuale încheiate de autorul lor, inclusiv acțiunea civilă introdusă în fața primei instanțe, își produce efectele și față de ei³⁷.

Succesorul cu titlul particular, inclusiv dobânditorul drepturilor litigioase este și el un având cauză, conform aceluiași dispoziții de drept material, dobândind calitate procesuală pasivă în litigiile al căror obiect este format din obligațiile care i-au fost transmise de către autorul său³⁸.

În acest sens, art. 1282 alin. (2) C. civ. prevede că:

„Drepturile, precum și, în cazurile prevăzute de lege, obligațiile contractuale în strânsă legătură cu un bun se transmit, odată cu acesta, succesorilor cu titlu particular al părților”.

Or, în atare situație, astfel cum în mod corect se susține³⁹, în genere succesorul cu titlu particular are calitatea de parte – conform art. 39 alin. (2) prima teză C. pr. civ. – fie alături de înstrăinător, în cazul transmisiunii prin acte între vii, succesorul universal ori cu titlu universal, în cazul transmisiunii pentru cauză de moarte, fie de unul singur, conform art. 39 alin. (2) teza finală C. pr. civ.

Potrivit doctrinei, păstrarea sau înlăturarea din proces a înstrăinătorului se face *„după cum există sau nu poziții contrare între acesta și dobânditor în legătură cu transmiterea calității procesuale în cauza respectivă. În măsura în care înstrăinătorul confirmă transmiterea calității, prezența acestuia în proces este inutilă. Dacă însă înstrăinătorul ridică obiecții cu privire la actul de transmitere a calității, atunci prezența în proces a acestuia este necesară, deoarece tranșarea problemei legate de calitatea procesuală nu se va putea face în mod legal fără ascultarea acestuia”*⁴⁰.

Raportat la dispozițiile legale, dat fiind că și succesorul cu titlu particular ia procedura în starea în care se află la momentul intervenirii sale sau introducerii sale în cauză, după cum arată dispozițiile art. 39 alin. (2) teza finală C. pr. civ., se demonstrează faptul că și acesta este un continuator al personalității autorului său pentru dreptul sau bunul (însoțit de obligația corelativă) care i-a fost transmis⁴¹.

Analiza statutului succesorului cu titlu particular, raportat la succesorul universal și cel cu titlu universal, scoate în evidență faptul că, aproape în toate cazurile succesorul cu titlu particular este continuatorul personalității autorului său doar cu privire la drepturile și bunurile care i-au fost transmise, având, aparent, vocația de a dobândi, exclusiv, calitate procesuală activă, pentru că nu i se transmit obligații, ci doar drepturi⁴².

Totuși art. 1282 alin. (2) C. civ. stabilește că succesorului cu titlu particular nu i se transmit doar drepturi, ci și obligații contractuale în strânsă legătură cu un bun⁴³.

În analiza făcută în Decizia nr. 2/2016, instanța supremă concluzionează că succesorul cu titlu particular dobândește calitate procesuală pasivă și ca urmare a obligațiilor care i se transmit *ex lege*, obligații care își au originea în raportul juridic de drept substanțial la care a fost parte autorul său.

Mai precis, în cazul concret *„dedus judecății”*, al angajatorului care nu mai există, efortul considerabil al Înaltei Curți de Casație și Justiție a fost în sensul de a identifica dispozițiile legale în baza cărora obligațiile angajatorului s-au transmis către succesorul cu titlu particular, care a fost astfel identificat cu precizie, respectiv *„deținătorului actual al arhivei în care se păstrează documentele cu valoare practică”*⁴⁴.

Trebuie precizat faptul că speța dedusă judecății în această decizie analizată este diferită de cea anterioară, în cadrul căreia instanța a decis calitatea de parte în favoarea persoanelor care au avut calitatea de asociați și cu privire la care s-a decis prin hotărârea de radiere transmiterea drepturilor și obligațiilor deținute de societate către asociați.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ V. M. Ciobanu, T.C. Briciu, *Câteva reflecții cu privire la soluțiile din doctrină și jurisprudență privind unele probleme ivite în aplicarea NCPC*, 2014, publicat în <http://www.juridice.ro/325265/cateva-reflectii-cu-privire-la-solutiile-din-doctrina-si-jurisprudenta-privind-unele-probleme-ivite-in-aplicarea-ncpc.html>, accesat la data de 05.06.2026 și citat în A. Speriusi-Vlad, C. Roșu, *Calitatea procesuală a persoanei juridice în procesul civil*, lucr. cit., p. 37.

⁴¹ A. Speriusi-Vlad, C. Roșu, *Calitatea procesuală a persoanei juridice în procesul civil*, lucr. cit., p. 38.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Ibidem*.

În cadrul acestei decizii este analizată în special calitatea procesuală a persoanei juridice în cadrul unui litigiu care are ca obiect eliberarea unor documente care să constate elemente ale raportului de muncă din documente care au fost preluate de către o arhivă.

Or, astfel cum în mod corect s-a arătat, toate aceste persoane juridice dobândesc, în raport cu data preluării arhivei și forma legii în vigoare la momentul respectiv, calitate procesuală pasivă în cadrul unui litigiu având ca obiect eliberarea unei adeverințe constatatoare a raportului de muncă (acțiunea vizând obligația de a face)⁴⁵.

În esență, instanța supremă a statuat, că transferul unui activ de la fostul angajator, care nu mai există, activ reprezentat de arhiva acestuia, către „deținătorul actual al arhivei în care se păstrează documentele cu valoare practică”, îi transmite, respectiv îi conferă acestuia și calitatea procesuală pasivă în litigiile referitoare la aceste documente cu valoare practică, respectiv litigiile referitoare la reconstituirea vechimii în muncă/constatarea încadrării activității desfășurate în grupele I și/sau a II-a de muncă.

Aceasta deoarece deținătorului actual al arhivei îi incumbă obligația de a elibera adeverința din care să rezulte „informațiile referitoare la vechimea în muncă sau în grupa de muncă”, acestea (informațiile) existând în documentele arhivate, primite de la fostul angajator, care nu mai există și căruia îi incumba *ab initio* această obligație.

Însă, cum s-a precizat⁴⁶, întrebarea firească este ce se întâmplă atunci când nu există un succesor cu titlu particular al subiectului pasiv al raportului juridic de drept substanțial dedus judecății, în contradictoriu cu care subiectul activ să-și valorifice, pe plan procesual, dreptul subiectiv.

În cazul concret analizat de instanța supremă prin Decizia nr. 2/2016 a arătat că „în situația în care nu există documente primare, iar angajatul nu poate dovedi, independent de motive, situația pretinsă”, fie că documentele primare au fost distruse sau nu au fost întocmite, Înalta Curte de Casație și Justiție statuează că într-o astfel de situație, calitate procesuală pasivă are persoana interesată să se opună la valorificarea dreptului pretins de către reclamant chiar dacă nu este debitor în raportul juridic de drept substanțial, în cazul concret casa teritorială de pensii, aceasta fiind „singura entitate chemată să valorifice aspectele ce țin de vechimea în muncă în procesul de stabilire a drepturilor de pensie”.

Premisa soluției stabilite de instanța supremă pleacă de la faptul că, în ipoteza studiată, dreptul subiectiv nu poate fi valorificat de către titularul său pe plan substanțial, datorită inexistenței debitorului⁴⁷.

Altfel spus, dreptul subiectiv subzistă, însă doar în mod virtual, existența sau realizarea sa concretă, indubitabilă, neputând fi certificată decât de către debitorul din raportul juridic substanțial, însă acesta nu mai există⁴⁸.

Apreciem oportună această opinie care analizează o situație concretă, o situație care nu a mai fost cercetat în doctrina de drept procesual civil.

Fără alte precizări și clarificări, acest articol fiind pe deplin lămuritor, se impune să cităm concluzia autorilor potrivit căreia, din punctul acestora de vedere, instanța supremă prin Decizia nr. 2/2016 nu se îndepărtează de relația indisolubilă dintre raportul juridic de drept substanțial și raportul litigios atunci când identifică pârâțul cu care trebuie să se judece reclamantul și în această ipoteză, când, aparent, pârâțul nu există, mai ales când vorbim despre persoana juridică, aceasta neavând moștenitori.

3. Situația procesuală a înrăinătorului și a succesorilor săi

Prevederile art. 39 C. pr. civ., inspirate din *legislația italiană*, aduc precizări în legătură cu transmiterea calității procesuale. Dacă art. 38 stabilește principiul, în art. 39 alin. (1) se aduc unele precizări, care reprezintă noutatea față de situația existentă sub imperiul vechiului Cod civil, și anume:

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Idem*, p. 39.

⁴⁷ *Idem*, p. 40.

⁴⁸ *Ibidem*

nu în toate situațiile are loc o transmitere automată a calității procesuale în cazurile în care se transmit drepturile și situațiile juridice deduse judecării, ci legea face o distincție⁴⁹.

Cu titlu general, transmisiunea dreptului litigios în cursul procesului, determină schimbarea cadrului procesual stabilit inițial, astfel cum dispune art. 39 alin. (1) C. pr. civ.:

„Dacă în cursul procesului dreptul litigios este transmis prin acte între vii cu titlu particular, judecata va continua între părțile inițiale. Dacă însă transferul este făcut, în condițiile legii, prin acte cu titlu particular pentru cauză de moarte, judecata va continua cu succesorul universal ori cu titlu universal al autorului, după caz”.

Primul alineat al textului vizează situația transmiterii dreptului litigios prin acte cu titlu particular. Legea face distincție între cazul transmiterii dreptului litigios prin acte *inter vivos* și cazul transmiterii dreptului prin acte *mortis causa*⁵⁰.

Astfel, dacă dreptul litigios este transmis prin acte între vii cu titlul particular (de exemplu, vânzare-cumpărare, schimb), judecata va continua între părțile inițiale⁵¹.

De exemplu, în ipoteza în care pe parcursul unui litigiu având ca obiect revendicarea imobiliară reclamantul vinde dreptul de proprietate litigios asupra imobilului procesul va continua, în prima fază, între părțile inițiale reclamant-înstrăinător și pârât⁵².

Dacă însă transferul este făcut, în condițiile legii, prin acte cu titlul particular pentru cauză de moarte, judecata va continua cu succesorul universal ori cu titlu universal al autorului, după caz⁵³.

În ipoteza în care reclamantul a instituit un legatar cu titlu particular și, în cursul procesului vizând bunul ce a constituit obiect al legatului, reclamantul decedează, litigiul va continua, în primă fază, între pârât și succesorii universali sau cu titlu universal ai reclamantului, care preiau poziția procesuală avută de acesta⁵⁴.

În continuare, conform prevederilor art. 39 alin. (2) C. pr. civ.:

„În toate cazurile, succesorul cu titlu particular este obligat să intervină în cauză, dacă are cunoștință de existența procesului, sau poate să fie introdus în cauză, la cerere ori din oficiu.

În acest caz, instanța va decide, după împrejurări și ținând seama de poziția celorlalte părți, dacă înstrăinătorul sau succesorul universal ori cu titlu universal al acestuia va rămâne sau, după caz, va fi scos din proces.

Dacă înstrăinătorul sau, după caz, succesorul universal ori cu titlu universal al acestuia este scos din proces, judecata va continua numai cu succesorul cu titlu particular care va lua procedura în starea în care se află la momentul la care acesta a intervenit sau a fost introdus în cauză”.

Practic, deși nu este introdus în proces, în toate cazurile, succesorul cu titlu particular este obligat să intervină în cauză dacă are cunoștință de existența procesului, fie poate să fie introdus în cauză, la cerere ori din oficiu⁵⁵.

Sintagma în toate cazurile folosită în textul legal, are în vedere atât ipoteza înstrăinării dreptului litigios prin act juridic cu titlu particular *inter vivos* (vânzare, donație, schimb etc.), cât și pe cea a înstrăinării dreptului prin act juridic cu titlu particular *mortis causa* (legat cu titlu particular)⁵⁶.

Terțul dobânditor al dreptului litigios va participa la proces în aceeași calitate procesuală pe care o are înstrăinătorul, căruia i se va alătura pentru a-i sprijini apărarea⁵⁷.

Considerăm că cererea de introducere în cauză a succesorului cu titlul particular, independent dacă este formulată de către succesor sau de către părți este reglementată ca o instituție juridică distinctă de

⁴⁹ V.M. Ciobanu, M. Nicolae, *Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat*, vol. I, ediția a II-a, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 194.

⁵⁰ I. Leș, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, ediția a II-a, Editura C.H. Beck, București, 2015, p. 76.

⁵¹ C. Roșu, *op. cit.*, p. 44.

⁵² G. Boroî (colectiv), *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 111.

⁵³ C. Roșu, *op. cit.*, p. 44.

⁵⁴ G. Boroî (colectiv), *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole, op. cit.*, p. 111.

⁵⁵ C. Roșu, *op. cit.*, p. 44.

⁵⁶ G. Boroî, O. Spineanu-Matei, A. Constanda ș.a., *Noul Cod de procedură civilă, op. cit.*, p. 127.

⁵⁷ C. Roșu, *op. cit.*, p. 44.

cea a cererilor de intervenție și, pe cale de consecință, nu urmează regimul juridic al niciunei cereri de intervenție.

În ipoteza cererii de introducere în proces a succesorului cu titlu particular, el preia, în principiu, poziția procesuală a înstrăinătorului, cadrul procesual nesuferind o lărgire sub aspectul obiectului.

În acest caz, instanța de judecată are recunoscută posibilitatea de a decide, după împrejurări și ținând seama și de poziția celorlalte părți, dacă înstrăinătorul sau succesorul universal ori cu titlu universal al acestuia va rămâne sau, după caz, va fi scos din proces.

Instanța va putea decide păstrarea în proces a înstrăinătorului, de principiu, după cum există sau nu poziții contrare între acesta și dobânditor în legătură cu transmiterea calității procesuale în cauză respectivă.

În măsura în care înstrăinătorul confirmă transmiterea calității, prezența acestuia în proces este inutilă.

Dacă însă înstrăinătorul ridică obiecții cu privire la actul de transmitere a calității, atunci prezența în proces a acestuia este necesară, deoarece tranșarea problemei legate de calitatea procesuală nu se va putea face în mod legal fără ascultarea acestuia.

Instanța se va pronunța asupra scoaterii din proces a înstrăinătorului prin încheiere interlocutorie.

Revenind la păstrarea în proces a înstrăinătorului, menționăm faptul că legea nu determină cât timp va putea fi ținut în proces înstrăinătorul, dar se deduce că instanța îl va păstra în proces până se va lămuri asupra transmiterii dreptului, *in extremis*, acest moment putând fi și cel al hotărârii finale, prin care va decide față de cine a admis sau a respins acțiunea⁵⁸.

Dacă înstrăinătorul sau, după caz, succesorul universal ori cu titlul universal al acestuia este scos din proces, judecata va continua numai cu succesorul cu titlu particular, care va lua procedura în starea în care se află la momentul la care acesta a intervenit sau a fost introdus în cauză⁵⁹.

Tocmai pentru că succesorul cu titlu particular ia procedura în starea în care se află în momentul intervenirii sale, acesta nu poate să ceară îndeplinirea și față de el a actelor de procedură care fuseseră efectuate anterior, după cum nu va putea să solicite să i se încuviințeze efectuarea unor acte de procedură pe care trebuia să le facă autorul său anterior transmiterii⁶⁰.

Practic, deși devine parte în litigiu, acesta nu are posibilitatea să solicite administrarea unor acte pe care antecesorul său, stând în pasivitate, nu le-a solicitat, reglementări care îi limitează exercițiul unor drepturi procesuale și care considerăm că îl pot prejudicia pe succesorul care a intervenit în proces.

Cu privire la efectele hotărârii pronunțate, conform prevederilor art. 39 alin. (3) C. pr. civ., hotărârea pronunțată contra înstrăinătorului sau succesorului universal ori cu titlu universal al acestuia, după caz, va produce de drept efecte și contra succesorului cu titlu particular și va fi întotdeauna opozabilă acestuia din urmă, cu excepția cazurilor în care a dobândit dreptul cu bună-credință și nu mai poate fi evins, potrivit legii, de către adevăratul titular.

Astfel, hotărârea pronunțată contra înstrăinătorului sau succesorului universal ori cu titlu universal al acestuia, după caz, va produce efecte și contra succesorului cu titlul particular și va fi întotdeauna opozabilă acestuia din urmă, cu excepția cazurilor în care a dobândit dreptul cu bună-credință și nu mai poate fi evins, potrivit legii, de către adevăratul titular⁶¹.

Pentru ca succesorul cu titlul particular de rea-credință, care a știut de existența procesului dar nu a intervenit, să nu invoce inopozabilitatea hotărârii pronunțate în contra autorului său ori împotriva succesorilor universali sau cu titlu universal ai acestuia este stabilită regula opozabilității de drept față de el a hotărârii⁶².

⁵⁸ T.C. Briciu, V.M. Ciobanu, *Câteva reflecții cu privire la soluțiile din doctrină și jurisprudență privind unele probleme ivite în aplicarea NCPC*, publicat la data de 05.06.2014 pe sintact.ro, pct. 3.

⁵⁹ C. Roșu, *op. cit.*, p. 45.

⁶⁰ M. Tăbărcă, *Drept procesual civil, vol. 1, Teoria generală*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 221.

⁶¹ C. Roșu, *op. cit.*, p. 45.

⁶² M. Tăbărcă, *op. cit.*, p. 221.

Rațiunea introducerii acestor prevederi constă în preîntâmpinarea nașterii unui nou proces între pârât și succesorul cu titlu particular.

Exemplificând, dacă pârâtul, parte într-o acțiune în revendicare imobiliară, înstrăinează, pe parcursul desfășurării procesului, dreptul său litigios către un terț, care nu este introdus în proces, hotărârea obținută de reclamant în favoarea sa îi va putea fi opusă și terțului fără ca reclamantul să fie obligat să demareze o nouă acțiune în revendicare împotriva acestuia⁶³.

Legea prevede o excepție de la această regulă, și anume aceea în care succesorul cu titlu particular a dobândit dreptul cu bună-credință și nu mai poate fi evins, potrivit legii, de către adevăratul titular (de pildă, situația celui care a dobândit un drept tabular cu bună credință prin act juridic cu titlu oneros, conform art. 901 C. civ. – sau principiul publicității materiale, situația adjudecatarului în cadrul unei urmăriri silite mobiliare, conform art. 777 C. pr. civ., ori cazul celui care dobândește proprietatea bunurilor mobile corporale, prin incidența dispozițiilor art. 937 C. civ.)⁶⁴.

Ca o concluzie, considerăm că această reglementare instituie o excepție firească de la regula opozabilității hotărârii judecătorești, iar legiuitorul în mod corect a urmărit să protejeze dobânditorul de bună-credință instituind excepția având ca obiect cazul în care dobânditorul a fost de bună-credință și nu mai poate fi evins, potrivit legii.

⁶³ G. Boroș, O. Spineanu-Matei, A. Constanda ș.a., *Noul Cod de procedură civilă, op. cit.*, p. 128.

⁶⁴ *Ibidem*.